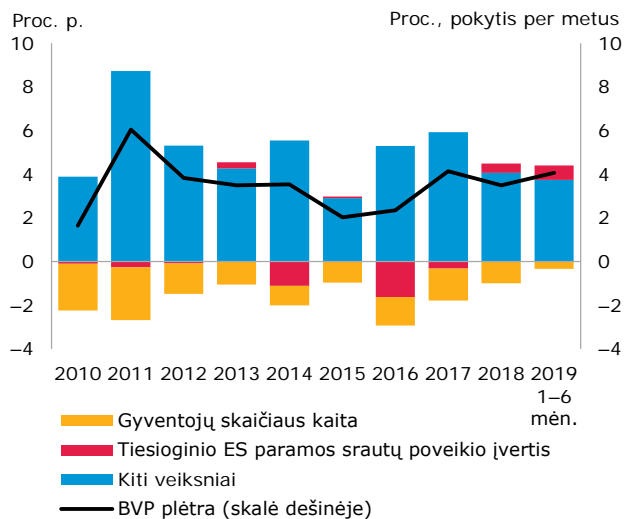

III. REALUSIS SEKTORIUS

Negandos tarptautinėje aplinkoje kol kas nesulėtino Lietuvos ekonomikos plėtros. Nors Lietuvoje gaminamų prekių ir paslaugų paklausa užsienyje augo lėčiau, Lietuvos ekonomikos plėtra 2019 m. pirmąjį pusmetį buvo spartesnė nei 2018 m. Tokiai Lietuvos ūkio raidai reikšmingą įtaką darė atsigavę ES paramos srautai ir gerokai palankesnė gyventojų skaičiaus raida. Pastarieji veiksniai šių metų pirmąjį pusmetį galėjo nulemti iki 1,0 proc. p. spartesnę ekonomikos augimą (žr. 5 pav.). Vis dėlto šios tendencijos nekeičia ekonomikos raidos ciklo vertinimo – jau kurį laiką palyginti spartus ūkio augimas lemia didėjantį gamybos atotrūkį, kuris rodo, kiek esama ūkio raida yra nutolusi nuo tvarios ūkio raidos (žr. 6 pav.) ir sudaro sąlygas formuotis disbalansams. Kita vertus, svarbu pastebėti, kad numatomas ekonomikos augimo lėtėjimas kartu su palankesne gyventojų ir darbo jėgos skaičiaus kaita bei santykinai sparčiu pastaraisiais metais investicijų augimu kitais metais turėtų mažinti spaudimą tolesniam disbalansų didėjimui.

Suaktyvėję ES paramos srautai ir palankesnės demografinės tendencijos reikšmingai prisideda prie ekonomikos augimo.

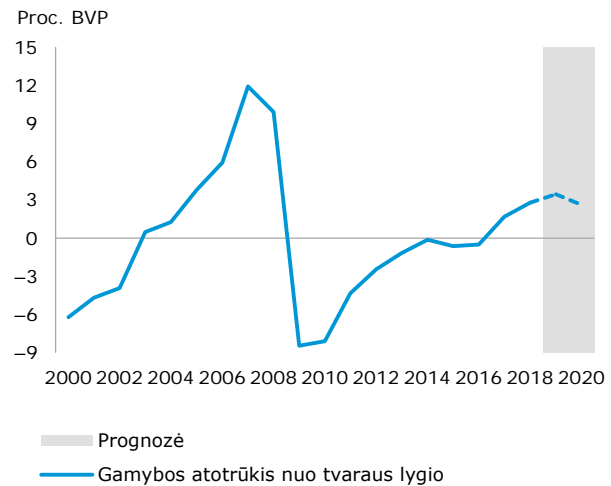
5 pav. Realiojo BVP kaitos veiksniai

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Dėl sparčios ūkio plėtros didėjęs gamybos atotrūkis nuo tvaraus lygio kitais metais turėtų stabilizuotis, tačiau ir toliau bus teigiamas.

6 pav. Gamybos atotrūkis nuo tvaraus lygio

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

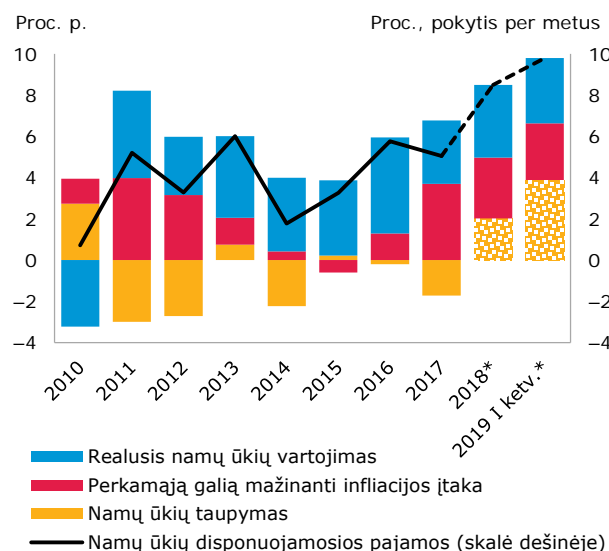
Suaktyvėję ES paramos srautai daro reikšmingą įtaką nelėtėjančiam investicijų augimui. Pastaruoju metu labiausiai didėja investicijos į pastatus ir statinius. Praėjusiais metais itin sparčiai augusios investicijos į pramonės pastatus ir sandėlius, inžinerinius tinklus ir toliau yra tarp svarbiausių šioje investicijų kategorijoje ir šiais metais. Pastarųjų metų investicinių projektų, orientuotų į inžinerinių tinklų modernizavimą ir plėtrą, vykdymo suaktyvėjimą galima sieti su atsigaušančiais ES paramos lėšų srautais, nes dažnu atveju jie sudaro didžiąją dalį šių projektų finansavimo. Pirmąjį pusmetį daugiausia šių lėšų teko nutekamojo vandens valymo, elektros energijos ir šilumos energijos tinklų modernizavimui ir plėtrai. Be šių sričių, ES paramos srautai taip pat reikšmingai padidėjo transporto infrastruktūros, švietimo, viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos srityse. Pradėti, bet nebaigti statybos projektai turėtų palaikyti investicijų augimą ir 2019 m. antrąjį pusmetį. Vis dėlto pažymėtina, kad statybų sektoriaus aktyvumui įtakos gali turėti griežtesnis finansų įstaigų požiūris į naujus nekilnojamojo turto projektus, įmonių norą investuoti varžys ir nemažėjantis tarptautinės aplinkos neapibrėžtumas, ne tokia palanki, kaip anksčiau tikėtasi, pagrindinių prekybos partnerių ekonomikų plėtra ir nuo istorinių aukštumų atslūgęs apdirbamosios pramonės gamybos pajėgumų panaudojimo lygis. Be to, kitais metais lėčiau turėtų didėti ir ES paramos lėšų srautai. Šie veiksniai lems lėtesnį investicijų augimą 2020 m.

Augantis užimtųjų skaičius prisideda prie didėjančios prekių ir paslaugų eksporto apimtys, tačiau kol kas nepaskatino spartesnio namų ūkių vartojimo augimo. Šių metų pirmąjį pusmetį prekių ir paslaugų eksportas augo bene trečdaliu greičiau nei praėjusiais metais. Tokiai eksporto raidai įtakos turėjo ne

tik gana sparčiai kylančios investicijos, padidinusios įmonių gamybos pajėgumus ir pagerinusios eksportuojančių įmonių konkurencingumą (plačiau skaitykite V skyriuje „Išorės sektorius“), bet ir augantis užimtųjų skaičius eksportuojančiame sektoriuje, ypač transporto ir saugojimo veikloje¹⁰ (plačiau skaitykite IV skyriuje „Darbo rinka“). Jame sukurtos darbo vietos sudarė didžiąją dalį visų naujų darbo vietų padidėjimo. Vis dėlto didėjančio užimtųjų skaičiaus nepakako paspartinti namų ūkių vartojimo augimo. Tai greičiausiai sietina su namų ūkių noru padidinti taupymo lygį (žr. 7 pav.), nes 2017 m. namų ūkių taupymo norma buvo neigiama, o 2018 m., išankstiniais vertinimais, artima nuliui. Vis dėlto pastebėtina, kad tiek namų ūkių pajamos, tiek išlaidos pastaruosiu metu auga gana sparčiu tempu. Kad namų ūkiai dabartinę padėtį vertina itin palankiai, rodo ir namų ūkių nuotaikos, pavyzdžiui, vartotojų pasitikėjimo rodiklis šiuo metu yra aukščiausio lygio nuo krizės pabaigos. Tačiau kiti metai namų ūkiams bus mažiau palankūs. Lietuvos banko vertinimu, lėčiau kilsiantis vidutinis darbo užmokestis ir nedidėsiantis užimtųjų skaičius ribos namų ūkių vartojimo išlaidų augimą.

Namų ūkių vartojimas auga lėčiau už disponuojamąsias pajamas, šiems reikšmingą pajamų priaugio dalį skiriant santaupoms.

7 pav. Namų ūkių nominaliosios disponuojamosios pajamos ir jų panaudojimas (to meto kainomis)

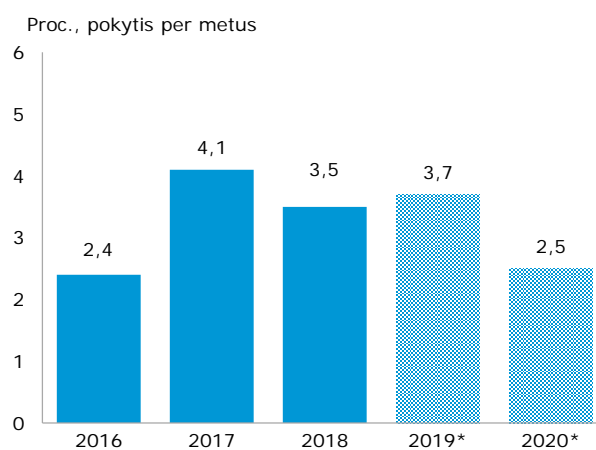

Šaltiniai: Eurostatas, Statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* Punktyrine linija ir taškuotais stulpeliais pažymėtos Lietuvos banko prognozės.

2019 m. ekonomikos augimo prognozė didinama dėl geresnių, nei tikėtasi, pirmojo pusmečio duomenų.

8 pav. BVP raida ir prognozė (pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

*Lietuvos banko prognozė.

Lietuvos banko vertinimu, 2019 m. antrąjį pusmetį ir kitąmet šalies ūkio plėtra bus lėtesnė, tačiau ir toliau bus gana sparti (žr. 8 pav.). Dėl geresnių, nei tikėtasi, pirmojo pusmečio duomenų birželio mėn. skelbta prognozė didinama: prognozuojama, kad ūkio augimas 2019 m. sudarys 3,7 proc. Tačiau ne taip sparčiai augsiantys ES paramos srautai, didelis ir nemažėjantis tarptautinės aplinkos neapibrėžtumas ir ne tokia palanki, kaip anksčiau tikėtasi, pagrindinių prekybos partnerių ekonomikų plėtra lems Lietuvos ekonomikos lėtesnį augimą 2020 m. Be to, šiuo metu stebima nemažai rizikų, kurios gali nulemti ir kitokią, nei prognozuojama, ūkio raidą. Pavyzdžiui, galimi tolesni tarptautinės prekybos suvaržymai, lėtesnė, nei numatoma, pagrindinių eksporto partnerių plėtra ar blogesnė, nei šiuo metu numatoma, *Brexit*o baigtis.

¹⁰ Plačiau apie transporto sektoriaus raidą ir įtaką Lietuvos ekonomikai skaitykite 2 intarpe „Transporto sektoriaus įtaka Lietuvos ekonomikai ir jo plėtros priežastys“.